



The Implementation of Good Governance in the School Administration by Administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2

Artorn Aroonno, Suvijak Mansaraneeyatham, and Wiralpat Wongwatkasem

Nakhonratchasima College, Thailand

E-mail: artorn4555@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-8445-6570>

E-mail: Suvijak2564@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5906-3526>

E-mail: wiralpat@nmc.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4379-2397>

Received 16/04/2025

Revised 23/04/2025

Accepted 23/06/2025

Abstract

Background and Aims: The administration of educational institutions should adhere to the principles of good governance to ensure transparency, accountability, fairness, and trustworthiness. Modern-day administrators should consistently apply these principles in all management aspects to enhance operational efficiency and achieve sustainable, optimal outcomes. This research aims to: (1) study the application of good governance principles in the administration by school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2; (2) compare the application of good governance principles in administration by school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2, based on the opinions of government teachers, categorized by educational level and work experience; and (3) explore guidelines for promoting the application of good governance principles in administration by school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2.

Methodology: The sample group used in this research consisted of 297 government teachers under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2 in 2024 (B.E. 2567). The sample size was determined based on Krejcie and Morgan's table and selected through cluster sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged from 0.08 to 1.00, and the reliability of the entire questionnaire ranged from 0.926 to 0.930. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

Results: The research findings revealed that: 1) the overall application of good governance principles in the administration by school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2, including all individual aspects, was at a high level; 2) when classified by educational level, there was no significant difference in the application of good governance principles overall. However, in terms of work experience, a statistically significant difference at the .05 level was found between those with 1–10 years of experience and those with more than 21 years of experience; and 3) the guidelines for applying good governance





principles in administration by school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2 consist of six aspects: (1) the rule of law, (2) morality, (3) transparency, (4) participation, (5) accountability, and (6) cost-effectiveness.

Conclusion: The application of good governance principles in the administration by school administrators under the Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2 revealed that administrators applied these principles effectively, particularly in promoting participation from personnel and the community. The recommendation is to further promote moral and ethical values, as well as to encourage more meaningful participation from all sectors.

Keywords: Good Governance; Application of Good Governance; School Administrators

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

อาทร อรุณโน, สุวิจักขณ์ มั่นสารนียธรรม และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม

วิทยาลัยนครราชสีมา

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การบริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นธรรม และได้รับความเชื่อถือ โดยผู้บริหารในยุคปัจจุบันควรนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการบริหารทุกด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์สูงสุดอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2) เปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบและประสบการณ์การทำงาน และ 3) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ระเบียบวิธีการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 297 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.08 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.926-0.930 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษา: ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ทำงาน ที่คู่เปรียบเทียบผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-10 ปี กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านนิติธรรม (2) ด้านคุณธรรม (3) ด้านความโปร่งใส (4) ด้านการมีส่วนร่วม (5) ด้านความรับผิดชอบ และ (6) ด้านความคุ้มค่า

สรุปผล: การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าผู้บริหารมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลได้ดี โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ข้อเสนอแนะคือควรส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้งจากทุกภาคส่วนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล; การใช้หลักธรรมาภิบาล; ผู้บริหารสถานศึกษา

บทนำ

การใช้หลักธรรมาภิบาลกับการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมทางการศึกษา นับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษา ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพื่อจะช่วยให้มีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหน่วยงานทางการศึกษาและบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างหลักการอันเหมาะสมของท้องถิ่นที่ทันสมัย ทันโลก ผสมผสานกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ทำให้เกิดการประหยัดการใช้ทรัพยากรในด้านต่างๆ ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เพราะทุกภาคส่วนร่วมพัฒนา โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่าในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร จำเป็นที่จะต้องยึดการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใสได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทุกด้านอยู่เสมอ เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดด้วย (สุรัสวดี คุ่มสุวรรณ, 2564)

ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารงานในโรงเรียน ซึ่งเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามสถานศึกษา และเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจการดำเนินงานของสถานศึกษา ต้องยึดหลักคุณธรรม หลักนิติธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ร่วมงานเชื่อถือและยอมรับ จากการที่รัฐกำหนดให้มาตรฐานด้านคุณธรรม-จริยธรรมของข้าราชการ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีการนำระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) มาเป็นแนวทางในการทำงาน เพื่อให้ทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคธุรกิจและภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance) หรือ “ธรรมาภิบาล” นับเป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ของการบริหารงานภาครัฐ ที่มีองค์ประกอบสำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐ ในฐานะที่เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพสูงตามที่ประชาชนต้องการ สนับสนุนให้เกิดความอิสระในการบริหารแต่ละระดับมากขึ้น มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีคุณภาพด้วยระบบ “ธรรมาภิบาล” โดยเป็นหัวใจสำคัญยิ่งขององค์กร ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ต้องการปรับตัวและเตรียมความพร้อมของประชาชนและผู้บริหารในทุกระดับ สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีผู้บริหารควบคุมกำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานของบุคลากร มีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้การปฏิบัติงานของบุคลากรทุกคนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหาร และบุคลากรจะต้องนำหลักการต่างๆ มาบูรณาการร่วมกัน เพื่อปรับใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน แต่หลักการที่ขาดไม่ได้เลยคือการใช้หลักคุณธรรม ซึ่งครอบคลุมจุดหมายของหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส การทำงานเกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ หากการศึกษามีคุณภาพ ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าเยาวชนต้องมีคุณภาพตามไปด้วย (จุฑากาญจน์ เก่งกลิจ, 2564)

จากการศึกษางานวิจัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่ง มีการใช้จ่ายงบประมาณไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ นักเรียนได้รับประโยชน์จากการจัดสรรงบประมาณอาหารกลางวันได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร การบริหารงานยังขาดความโปร่งใส และการตรวจสอบยังไม่ทั่วถึง เป็นต้น เหล่านี้เป็นจุดพร่องอีกอย่างหนึ่งด้านคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

เราอาจได้คนที่เก่งมีความสามารถ แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งอาจจะส่งร้ายตามมาอย่างมหาศาลในภายหลังได้ ผู้บริหารที่ดี จำเป็นต้องใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงาน ได้แก่ การใช้ด้านหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาหรือองค์กร หลักการที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า โดยสามารถบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านบริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข หลักธรรมาภิบาล มีความสำคัญยิ่งในกระบวนการทำงาน เพื่อให้องค์กรมีคุณสมบัติพร้อมด้วยความรู้ควบคู่คุณธรรม รวมถึงการมีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม อันจะนำไปสู่การเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีของชุมชนและสังคม ตลอดจนแหล่งศึกษาค่านิยมที่แท้จริงของชีวิตพร้อมสอดแทรกคตินี้ที่ดีต่อการประพฤติปฏิบัติตามการอบรมสั่งสอน ซึ่งเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยค่านิยมร่วมของโรงเรียน ระบบการดำเนินงานของโรงเรียน บุคลากร ทักษะและสโตร์ ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนที่ส่งผล อันได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเมือง ทำให้องค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (วารุณี โพธิ์คำ, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษา โดยใช้ด้านหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำหลักธรรมาภิบาล (Good governance) มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศจากการวิจัยครั้งนี้ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล

คำว่า ธรรมาภิบาล (Good governance) นั้น มีผู้ใช้คำศัพท์ต่างๆ เช่น ธรรมาภิบาล ธรรมรัฐ การปกครองที่ดีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและอื่นๆ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้อธิบายว่าธรรมาภิบาลเป็นศัพท์ที่สร้างขึ้นจากคำว่า "ธรรม" แปลว่าความดีหรือกฎเกณฑ์ คำว่า "อภิบาล" แปลว่าบำรุงรักษา

ปกครอง เมื่อนำมารวมกันเป็น“ธรรมาภิบาล”มีความหมายเดียวกันกับคำว่า Good governance อีกนัยหนึ่งหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองครองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ประกอบด้วยหลักการ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า (ศุภณัฐ กุมาร, 2563)

พรจันทร์ แจ่มบุตร (2566) ได้อธิบายสรุปไว้ว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลหมายถึง กระบวนการบริหารจัดการองค์การที่มุ่งเน้นหลักการทำงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ถูกต้อง เป็นธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและตรวจสอบได้ เพื่อมุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชนและการมุ่งจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่าและเป็นระบบตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเสมอภาค มีความเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม มีการกระจายอำนาจเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้งานบรรลุตามเป้าหมายได้ ธรรมาภิบาลทำหน้าที่เป็นกลไกเครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจสังคมและการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพมีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นธรรมที่ใช้ในการบริหารงานที่มีความหมายอย่างกว้าง แต่ไม่ได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น ซึ่งรวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรม ผู้บริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาลนี้เมื่อนำไปใช้จัดการภายในองค์กร จะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ญาดา บุญทวี (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นกระบวนการดำเนินงาน โดยมีผู้บริหาร ครู หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก ร่วมกันวางแผนดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารต้องศึกษานั้น ต้องตระหนักในหน้าที่นี้ โดยผู้บริหารจะต้องมีทักษะความรู้ทางการบริหาร เพื่อเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาให้มุ่งไปสู่ความสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

สุภัทสรานนท์ โพธิ์กัน (2565) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารที่มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ แสวงหาความรู้ ค้นหาความสามารถของตนเองตามความถนัดและความสนใจ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ และการบริหารสถานศึกษายังหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ที่บุคลากรขององค์การหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน โดยมุ่งหวังให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคม การบริหารเป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานในสถานศึกษาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารที่มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ค้นหาความสามารถของตนเองตามความถนัดและความสนใจ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

และการบริหารสถานศึกษา ยังหมายถึง กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ที่บุคลากรขององค์กรหลายฝ่ายร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน โดยมุ่งหวังให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนแก้ว พรหมคำ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นพัฒนาแนวทาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใสและหลักความรับผิดชอบ 2) แนวทางการพัฒนา คือผู้บริหารสถานศึกษาควรค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในทุกระยะเป็นปัจจุบัน ผู้บริหารควรกำกับติดตามครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานและใช้ปัจจัยประมาณด้วยความสุจริต ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้ครูไปศึกษาดูงานในด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามสถานการณ์ ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปี สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานและผู้บริหารกระจายงานในความรับผิดชอบให้กับบุคลากร

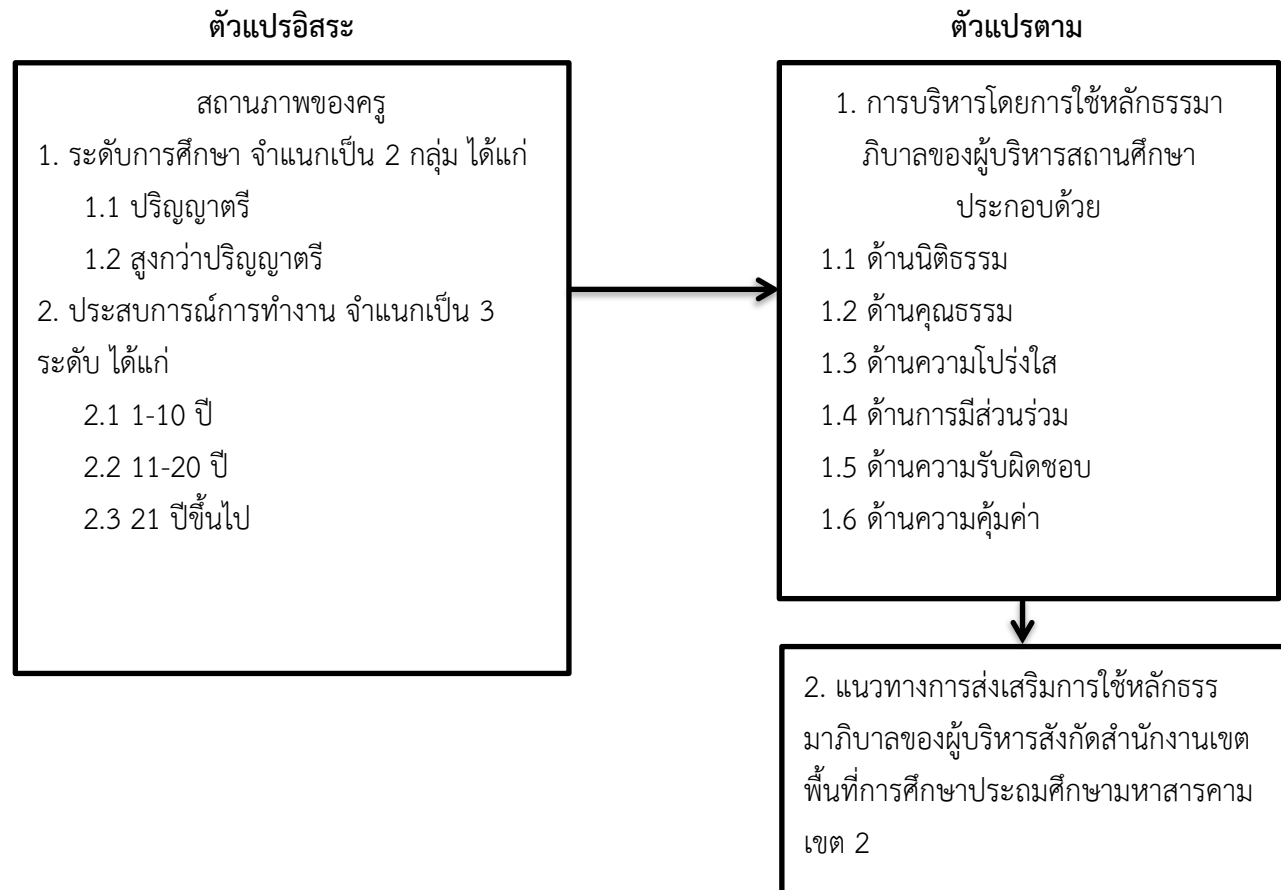
ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อุบลวรรณ ประจง (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ผลการเปรียบเทียบบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านนิติ

ธรรม 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบ 6) ด้านความคุ้มค่า โดยเปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 1,300 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 297 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended)

2.2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 7 คน โดยใช้คุณสมบัติผู้บริหารที่มีผลงานดีเด่น เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) และการสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2553)

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยการสังเคราะห์จากนิยามศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3.1.4 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3.1.5 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงก์ (IOC: Index of item objective congruence) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 ขึ้นไป

3.1.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.1.7 นำเสนอแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

3.1.8 คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 60 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เหมาะสมต้องมีค่าตั้งแต่ 0.926-0.930 ขึ้นไป

3.1.9 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของแบบสัมภาษณ์

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 6 ข้อ

3.2.2 นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3.2.3 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ขึ้นไป

3.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 297 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4.4 ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ตอบจะได้รับคำถามเช่นเดียวกัน และในลำดับขั้นตอนเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ถาม ถามได้ตรงประเด็นที่ต้องการ ไม่ออกนอกเรื่อง ไม่เกินขอบเขตที่กำหนดไว้ และข้อมูลที่ได้รับสามารถนำมาประมวลผลได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชุม ศรีสะอาด, 2553)

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้ค่า t-test (Independent samples)

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบ จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

5.5 วิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

6.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) t- test แบบ Independent samples และ F- test แบบ One way ANOVA และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ระดับปริญญาตรี	174	58.60
สูงกว่าระดับปริญญาตรี	123	41.40
รวม	297	100
ประสบการณ์ทำงาน		
1-10 ปี	125	42.10
10-20 ปี	118	39.70
21 ปีขึ้นไป	54	18.20
รวม	297	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูผู้สอน จำนวน 297 คนคิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 174 คนคิดเป็นร้อยละ 58.60 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 123 คนคิดเป็นร้อยละ 41.40 และประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 42.10 ประสบการณ์

ทำงาน 11-20 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 39.70 และประสบการณ์ทำงาน 21 ปีขึ้นไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.00	0.45	มาก	4
2	ด้านคุณธรรม	3.96	0.46	มาก	5
3	ด้านความโปร่งใส	4.02	0.45	มาก	3
4	ด้านการมีส่วนร่วม	3.93	0.43	มาก	6
5	ด้านความรับผิดชอบ	4.09	0.47	มาก	2
5	ด้านความคุ้มค่า	4.10	0.41	มาก	1
ภาพรวม		4.02	0.33	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, S.D.= 0.33) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความคุ้มค่า ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 0.41) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.09$, S.D.= 0.41) และด้านความโปร่งใส ($\bar{X}=4.02$, S.D.= 0.45) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.93$, S.D.= 0.43)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตาม ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	รายการ	ระดับ		ระดับสูงกว่า		t	p-value
		ปริญญาตรี		ปริญญาตรี			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านหลักนิติธรรม	3.99	0.45	4.02	0.45	-0.733	.464
2	ด้านหลักคุณธรรม	3.96	0.45	3.95	0.48	-0.133	.895

ด้านที่	รายการ	ระดับ ปริญญาตรี		ระดับสูงกว่า ปริญญาตรี		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.02	0.43	4.04	0.48	-0.382	.703
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.92	0.42	3.95	0.44	-0.591	.555
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.13	0.46	4.03	0.48	-1.781	.076
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.17	0.43	3.99	0.36	-3.926*	.000
ภาพรวม		4.03	0.32	4.00	0.35	-0.860	.390

*p < .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.30	2	0.65	3.25*	0.04
	ภายในกลุ่ม	59.07	294	0.20		
	รวม	60.37	296			
ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.24	2	0.62	2.88	0.05
	ภายในกลุ่ม	63.58	294	0.21		
	รวม	64.82	296			
ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	1.20	2	0.60	2.92	0.5
	ภายในกลุ่ม	60.32	294	0.20		
	รวม	61.52	296			
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	1.29	2	0.64	3.45*	0.03
	ภายในกลุ่ม	55.08	294	0.18		
	รวม	56.37	296			
ด้านหลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	0.55	2	0.27	1.21	0.29
	ภายในกลุ่ม	67.04	294	0.22		
	รวม	67.60	296			
ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	0.19	2	0.09	0.55	0.57
	ภายในกลุ่ม	51.22	294	0.17		

รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
	รวม	51.41	296			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.61	2	0.30	2.70	0.06
	ภายในกลุ่ม	33.15	294	0.11		
	รวม	33.76	296			

*p < .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่าง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านคุณธรรม และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ จำแนกตำแหน่งและระดับการศึกษา โดยใช้ t-test (Independent Samples) และขนาดสถานศึกษา โดยใช้ F-test พบว่า ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้ที่คู่เปรียบเทียบกับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-10 ปี กับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ด้านนิติธรรม ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความถูกต้อง คือมีการพิจารณาวินิจฉัยปัญหา การทำการตัดสินใจ (Decision Making) และสั่งการ (Command) ด้วยความถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง และกฎระเบียบ ข้อบังคับ ระเบียบ วินัยข้าราชการและจรรยาบรรณครู ซึ่งเป็นข้อบังคับภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน ให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของสังคม ถูกต้องตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือ และถูกต้องตรงประเด็นตามหลักวิชา และได้รับความพึงพอใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในระบบงานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน อันได้แก่

งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป 2) ด้านคุณธรรม ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความเหมาะสม คือ รู้จักคิด พูด ทำกิจการงาน และปฏิบัติงานได้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ บุคคล สังคม และสถานการณ์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และหลักความยุติธรรม คือการวินิจฉัยสั่งการและปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ด้วยความชอบธรรม บนพื้นฐานแห่งหลักธรรม หลักการ เหตุผล และข้อมูลที่ต้องเชื่อถือได้และตรงประเด็นและด้วยความเที่ยงธรรม คือ ไม่อคติหรือลำเอียงด้วยความหลงรัก หลงชัง ด้วยความกลัวเกรงและด้วยความหลงไม่รู้จริง คือขาดข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้และสมบูรณ์ เป็นเครื่องประกอบการวินิจฉัยตัดสินใจให้ความเที่ยงธรรม 3) ด้านความโปร่งใส ผู้บริหารจะต้องยึดหลักความบริสุทธิ์ คือ มีการวินิจฉัยสั่งการกระทำกิจการงาน ด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ ด้วยเจตนาความคิดอ่านที่บริสุทธิ์ โปร่งใส ใช้ระบบสารสนเทศสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา โดยใช้หลักการ PDCA ในระบบงานของสถานศึกษาทั้ง 4 งาน 4) ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดทั้งชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษาที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการ 5) หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในผลของการจัดการศึกษาที่มีผลผลิตคือตัวผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่แตกต่างกัน และ 6) ด้านความคุ้มค่า ผู้บริหารจะต้องใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการกับทรัพยากรทางการศึกษาอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้หลักการ PDCA เข้ามาตรวจสอบคุณภาพของระบบงานทั้ง 4 งานอย่างครบถ้วน หากผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้หลัก“ธรรมาภิบาล”นี้ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและกระจายเป็นข้อ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ พึงใช้ประกอบในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาแล้วนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมได้เป็นอย่างดีและยั่งยืนตลอดไป

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ส่วนการวิเคราะห์ในรายด้าน พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ด้านความคุ้มค่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม ด้านคุณธรรม และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักความประนีประนอมแก้ไขปัญหามีนโยบายในการสนับสนุน พัฒนาปัจจัยต่างๆในสถานศึกษาให้มีพร้อมหรือมีคุณภาพดียิ่งขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เหตุผล ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ชันแก้ว พรหมคำ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก และสอดคล้องกับ วารุณี โพธิ์คำ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

2.1 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามระดับการศึกษา อาจไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างระดับการศึกษาต่างๆ นั้น อาจเสนอภาพรวมที่ไม่แสดงความแตกต่าง การไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี และแสงดาว คงนาวัง (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า 2) ผลเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้บริหารควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ควรประชุมและชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปี ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการพิจารณาความดีความชอบ ควรจัดสรรตำแหน่งบุคลากรผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสม

2.2. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้ที่คู่เปรียบเทียบกับที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-10 ปี กับผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก การทำการวิเคราะห์การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ตามประสบการณ์ทำงาน อาจไม่สะท้อนความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างระดับประสบการณ์ทำงานต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พิพัฒน์ นารีนรักษ์ (2563) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน พบว่า สถานภาพ ตำแหน่ง แตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ที่ระดับ .05 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนิติธรรม ผู้บริหารต้องปฏิบัติงานโดยยึดหลักความถูกต้องในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การพิจารณาปัญหา การตัดสินใจ และการสั่งการ ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ระเบียบวินัยของข้าราชการ และจรรยาบรรณวิชาชีพครู รวมถึงต้องรักษาศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีของสังคม อีกทั้งสอดคล้องกับนโยบายของผู้บังคับบัญชาในระดับสูง มีความตรงประเด็นตามหลักวิชา และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ด้านคุณธรรม ผู้บริหารต้องยึดหลักความเหมาะสมในการคิด พูด ทำงาน และปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล สังคม และสถานการณ์ โดยอิงหลักสัปปุริสธรรม 7 และหลักความยุติธรรม ซึ่งครอบคลุมถึงการวินิจฉัย สั่งการ และปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างชอบธรรม บนพื้นฐานของหลักธรรม หลักการ เหตุผล และข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือและตรงประเด็น

3. ด้านความโปร่งใส ผู้บริหารต้องยึดหลักความบริสุทธิ์ใจในการวินิจฉัย สั่งการ และดำเนินงาน โดยแสดงเจตนาและความคิดที่โปร่งใส เปิดเผย และตรวจสอบได้ตลอดเวลา ผ่านการใช้ระบบสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ การดำเนินงานต้องสอดคล้องกับหลัก PDCA (Plan-Do-Check-Act) เพื่อสร้างระบบงานที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใสในงานบริหารทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา

4. ด้านการมีส่วนร่วม ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดทั้งชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในโครงการและกิจกรรมของสถานศึกษา ที่จัดขึ้นตลอดปีการศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการ

5. ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในผลของการจัดการศึกษาที่มีผลผลิตคือตัวผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต่างจากกัน

6. ด้านความคุ้มค่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุด โดยใช้หลัก PDCA (Plan-Do-Check-Act) เพื่อตรวจสอบและประกันคุณภาพในระบบงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา ได้มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริหารงานบุคคล โดยการกำหนดขั้นตอนในการทำงานของบุคคลในสถานศึกษา วางแผนจัดการองค์การร่วมกับบุคคลในสถานศึกษาและควบคุมเกี่ยวกับการสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการบริหารงบประมาณ โดยจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษาใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดและจัดหารายได้ให้แก่สถานศึกษา

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรเน้นการประเมินผลงานและการใช้งบประมาณอย่างโปร่งใส โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบได้อย่างตรงไปตรงมา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในระบบการบริหารงาน

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องยึดหลักความยุติธรรมและความเป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเต็มใจรับฟังข้อมูลทุกด้าน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาที่ใส่ใจผู้อื่นควรแสดงให้เห็นถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและการจัดการอารมณ์ นอกจากนี้ การเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาในทุกด้าน จะช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมิตรและเปิดกว้าง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบริหารงานของผู้บริหารเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สถานศึกษาควรนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 ควรมีการสำรวจและระบุปัจจัยใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.3 ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการแสดงออกของการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีผลอย่างไรต่อผลลัพธ์ของการดำเนินงานของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กฤตยากร ลดาวัลย์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี และแสงดาว คงนาวิง. (2567). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์, 4(1), 112-122.

ชั้นแก้ว พรหมคำ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฑาภาณูจน์ เก่งกลิจ. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ญาดาวิ บุญตา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พงษ์พิพัฒน์ นารีนรักษ์. (2563). ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พรจันทร์ แจ่มบุตร. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูษณาภรณ์ นาคทิพย์วรรณ และสมใจ สืบเสาะ. (2565). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *Journal of Educational Innovation and Research*, 7(1), 128-141.
- วารุณี โพธิ์คำ. (2562). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า. นครปฐม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศุภณัฐ ภูมิภว. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. วิทยานิพนธ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สร้อยสวัสดิ์ คุ่มสุวรรณ. (2564). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุบลวรรณ ประจง. (2566). การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.